

TÜRKİYE'DE AKARSU ŞEKİLLERİ

ASINDIRMA

*Kırgıbayır:

- ↳ Bitkisi kurak yerler
- Neşehir, Ankara Nallıhan

*Peribacalar:

- ↳ Volkanizma
- ↳ Akarsular
- ↳ Rüzgarlar
- ↳ Çiğ bittir

XX "KIRMIZI PERİ BACALARI"
(Erzurum ⇒ Kuntasin'den oluşur)

*Selale - Devkazanı ⇒ Eğim kırıklığı

⇒ Antalya - Manavgat Diden

Van - Muradiye

Erzincan - Girevlik

Denizli - Güney

Sinop - Tatlıca

*UADI: Gentik

↳ Kaynak nok. yakın.

↳ Yüksek sahalar

↳ Tabanı yok

⇒ Kızılırmak ⇒ Çoruh

⇒ Mesitirmak ⇒ Fırat

⇒ Dicle ⇒ Seyhan

⇒ Çeyhan

*BOGAZ:

Dağlar kıyıya paralel

Dağları aşan akarsu

*KANYON:

↳ Karstik özellik

↳ Saklı kent

*Geniş tabanlı Uadi: (Ege)

↳ Tarım alanları fazla

↳ Ulaşım kolay

⇒ Bakırçay ⇒ Gök Menderes

⇒ Gediz ⇒ Neris ⇒ Ergene

BIRIKTIRMA

*DELTA: Δ

- ↳ Kıta sahenliği geniş olur (büyüğü olur)
- ↳ Gel-git az olur (10 cm)
- ↳ Dalgı ve akıntı az olur
- ↳ Akarsu bol alüvyon taşımalı

*Birikinti konisi: (Ege)

*Aydn kenti
birikinti konisi
üzerinde kur.

*İrmak Adası: (Ege)

↳ Mevsimik birikimler.

ASINDIRMA BIRIKTIRMA

*Menderes (Ege)

- ↳ Eğim az. ⇒ Asındırma az.
- ↳ Tasma az.
- ↳ Hidroelektrik pot. az.
- ↳ Boy uzar

*Seki:

- ↳ Akarsuyun iki yamacındaki basamaklar
- ↳ Epinojeniz.
- ↳ Deniz seviyesi değişimler

TÜRKİYE'DE RÜZGAR ŞEKİLLERİ

Rüzgarlar dış kurak bitkisiz yerde etkili olur.

Yağış azlığı

Fiziksel çözülmeyle toprak ince tanelidir.

collektör betonu Anadolu ve G.D.A'da en az etkilidir.

⇒ Konya - Karapınar

⇒ Neşehir - Köp

⇒ Kayseri - Develi

⇒ Afyon

⇒ Samsun

⇒ Kilis

⇒ Mardin

Asındırma Biriktirme

*Mantarkaya

NOT: Şeklin durumunda

Akarsuyun payı varsa PERİBACALARI

Rüzgarın payı varsa MANTARKAYA

*Saklı Kaya

*Tafoni - Duvar

*LÖS - Çöl tozları (G.D.A. sınırı bölgesi)

*KUMUL ⇒

TÜRKİYE'DE GÖLLER

DOĞAL <

> YAPAY

*Göller

*Tektonik → Manyas

İznik
Sapanca
Uluabat
Tuz. Eber
Beyselir
Eğirdir
Araçöl
Burdur
Hazar

Görsu

Yeşilirmak

Kızılırmak

Sakarya

Gediz

B. Menderes

K. Menderes

Maraşgöl

Seyhan

Ceyhan

Fırat

Dicle

NOT: En büyük: Atatürk Barajı

En yüksek: DERİNER B.

*Karstik → Antalya ↳ Kütahya Salda

*Sirk: (busuların alması)

*Volkanik: Nemrut Mekke tuzlası Araçöl

*Set gölleri: Hayelan set g. ↳ Karadeniz

Alüvyal set g.

Lat set g.

Kıyı set g.

NOT: Gölün büyüklüğü ve derinliği + tuzluluk azalır.

Göl, sularını bir gidegen ile boşaltıyorsa suları TATLI dur.

Nemli iklim bölgelerinde göllerin tuzluluğu azdır.

Göl oluşumunu oluşturan kayaların özelliği AKI/TATLI tuzlulukta etkilidir.

Türkiye'de Topraklar:

Terra Rosa: Demirce zengin kırmızı toprak

Vertisol: Dönen toprak (Taş, doğurucu)

Podzol: Soğuk, nemli bölge toprağı

Alüvyal: Akarsu biriktirmesi ile oluşur.

Kahverengi Bozkır: Bozkır örtüsünün altında

Cernozyom: Dünyanın en verimli toprak cesidi.

Kahverengi Orman: Geniş yapraklı ormanlar altında.

TÜRKİYE'DE KIYI ŞEKİLLENMESİ

Dağların kıyıya paralel olduğu yerlerde daha az aşındırma
dik olduğu yerlerde daha çok biriktirme

Kıyı derinliği fazla ise DİK VAMACILI AŞINDIRMA

Kıyılar siğ ise BIRIKTIRMA

AŞINDIRMA

- Falez (Yalıyar)
- Doğu Karadeniz
- Batı Karadeniz
- Antalya
- Yıldız

BIRIKTIRMA

- Kıyı Oku
- Kıyı Kordonu
- Lagün (Deniz kulağı) (Kıyı set gölleri)
- Tombolo (Saplıada)

} Kıta
sahanlığı
geniş
EGE
↓
Girinti-çukurtu
fazla

NOT : Falez ve Delta DÜŞMAN :)
Biri varsa diğeri yok

Kıyı Tipleri : Boğuna Kıyı : Dağlar kıyıya paralel ⇒ Akdeniz - Karadeniz

Enine Kıyı : " " dik ⇒ Ege

Ria Kıyı : Eski akarsu vadilerini deniz suları işgal eder.

İstanbul - Çanakkale boğazları

Menteşe kıyıları (Gökova körfezi)

Dalmasyon Kıyı : Tekke Yarımadasının güneyi

Paralel ovalar bulunur.

Antalya Finike - Kaş kıyıları.

Limanlı Kıyı : Kıyı set gölleri (B.Cekmece, K.Cekmece, Terkos)

Kalenkli Kıyı : Karstik vadilerin deniz suları ile işgal edilmesi

Mersin (Silifke), İstanbul (Sile)

UYARI : Türkiye'de görülmeyen kıyılar : FİYORD - SKYER ⇒ Bu kıyılar kıyıya inmemesi
Mutlak konum (ENLEM)

Halik
Watt > Okyanusa kıyımız yok. ⇒ GÖRECELİ
Gelgit ol. için görülmez. konum

NOT : İstanbul HALIK ⇒ Ria kıyı tipidir.

NOT : Halik olmadığının kanıtı DELTA'nın varlığıdır.

Türkiye'de Buzullar

En az etkili dış kuvvet

Yüksek dağlık sahalarında oldu.

IV zamanda yaşandı.

Enlem etkili oldu.

UNARI: Ege ve G.D.A'da buzul yoktur.
Nedeni yükselti az.

Aşındırma

* Sirk (Buzul canağı)

Sinkleme

* Moren

NOT: Ağrı ve Erzurum dağlarında TAKKE Buzulu bulunur.

TÜRKİYE'DE KARSTİK ŞEKİLLER

Su içinde eriyebilen KIRECTAŞI (kalker), ALÇI TAŞI (ÜİPS) ve KAYATAŞ

↓
- Okyanus tabanında
- En yığın AKDENİZ
- Batı Toroslar

↓
- Göl tabanında
- Ankara
Sivas
Kayseri

↓
Çankırı
İğdir
Kars

Şekiller

ERİME

* Lapa

* Dolin

* Uvala

* Polye ⇒ En büyük erime
şekli
Karstik Ova

* Düden ⇒ Su çıkkan (subatın)
(Antalya)

* Mağara: Domlataş İnsuyu
Beldibi Kıraca
Öküzini Balıca
Yorimbargaz

GÖKELME

* Sarkıt

* Dikit

* Sütun

* Traverten ⇒ Denizli Pamukkale

↓
Antalya kenti bir traverten platosu üzerindedir.

* Obruk ⇒ Cennet-Cehennem obrukları
(Mersin)

Konya Ovası obrukları.

KÖP ⇒ (Konya Ovası Sulama Projesi)

** Obruk oluşumunu azaltacaktır.